

Berenschot

The background of the slide is a grayscale photograph of a building's facade. On the right side, there is a white sign with the words 'CULT PLAT WOER' written in a hand-drawn, blocky font. The building has classical architectural features like a pediment and a decorative sculpture.

Coronasteun voor de culturele sector in Woerden

Inventarisatie acute noden en urgente behoeften in het culturele veld

Inhoud

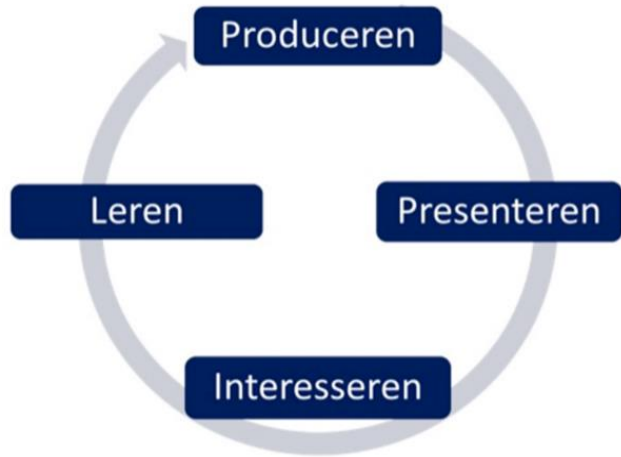
1. [Vooraf: cultuur en corona](#)
2. [De culturele cyclus](#)
3. [Ons onderzoek](#)
  - 3.1 [Landelijk beeld cultuur en corona](#)
  - 3.2 [Acute noden en urgente ontwikkelbehoeften](#)
  - 3.3 [Acute noden C5-instellingen](#)
  - 3.4 [Acute noden culturele veld in de breedte](#)
  - 3.5 [Urgente ontwikkelbehoeften C5-instellingen](#)
  - 3.6 [Overige urgente behoeften](#)
  - 3.7 [Samenvattend: de behoeften in het culturele veld in Woerden](#)
  - 3.8 [De ontwikkelbehoeften in perspectief](#)
  - 3.9 [Conclusies](#)
4. [Aanpak coronasteun: meersporenbeleid](#)
  - 4.1 [Geadviseerde steunmaatregelen korte en lange termijn](#)
  - 4.2 [Uitvoering en budgetverdeling](#)
  - 4.3 [Perspectief: versterkende maatregelen lange termijn](#)
  - 4.4 [Samenvattend](#)
  - 4.5 [Risico's](#)
5. [Benodigde vervolgstappen](#)

Bijlage: Nadere regeling coronasteun cultuur

1. Vooraf: cultuur en corona

- De coronacrisis heeft het culturele leven hard getroffen. Gemeenten ervaren de **grote zorgen** van de culturele instellingen en de mensen die in de sector actief zijn. Ook de burgers, zowel bezoekers als beoefenaars, zijn getroffen.
- De band tussen culturele instellingen en gemeenten is hecht en substantieel: 60% van de totale overheidssteun voor cultuur loopt via de gemeenten. De overheid heeft een **grondwettelijke plicht** met betrekking tot ons culturele leven. Op die verantwoordelijkheid wordt in deze tijd een beroep gedaan. In artikel 22 lid 3 van de Grondwet staat het als volgt: *'de overheid schept voorwaarden voor maatschappelijke en culturele ontplooiing en voor vrijetijdsbesteding.'* Die verantwoordelijkheid voor culturele ontplooiing is onder meer uitgewerkt in de **Wet op het specifiek cultuurbeleid**.
- Noodgedwongen is veel communicatie in de afgelopen periode teruggebracht tot het functioneel uitwisselen van informatie. Als de crisis ten einde komt zal er een grote behoefte blijken te zijn aan **reflectie, duiding en het maken van plannen**. De VNG adviseert gemeenten om met culturele organisaties in gesprek te gaan over de toekomst.
- Belangrijk voor de culturele sector in en na de coronacrisis is dat de gemeenten oog hebben voor wat de **vitale onderdelen** van hun infrastructuur zijn. Kenmerkend voor deze vitale onderdelen is dat als bepaalde elementen verloren gaan, het soms jaren werk en veel inspanning kan kosten om weer een gelijksoortige voorziening terug te krijgen, en de kans is groot dat het nooit meer op het gewenste niveau terugkomt. Er zijn verschillende invalshoeken denkbaar bij het bepalen van wat de vitale onderdelen van een lokale culturele infrastructuur zijn.
- Hoe een lokale infrastructuur functioneert, kan goed worden begrepen via het concept van de **creatieve cyclus**. Het concept is gebaseerd op het gegeven dat de manier waarop mensen deelnemen aan cultuur een aantal vaste stappen kent: eerst moeten er vaardigheden worden geleerd, vervolgens moeten deze worden aangewend om een creatief product te maken, daarna kan het product aan een publiek worden gepresenteerd en als er veel draagvlak voor deze kunstuiting is, zal deze wortelen in de samenleving en de basis vormen voor het ontstaan van weer nieuwe creatieve uitingen. Deze cyclus in de cultuurdeelname vergt bepaalde culturele voorzieningen. Die voorzieningen vormen samen de culturele infrastructuur van een gemeente en kunnen worden opgevat als een cyclus, met schakels die een ronde keten vormen:

2. De creatieve cyclus

Essentieel voor het concept van de creatieve cyclus is het inzicht dat de schakels van de lokale keten in elkaar grijpen en elkaar versterken en dat het omgekeerd zo is dat een zwakke schakel de kracht van de hele keten aantast.

Om in het **post-coronatijdperk** de sector weer tot bloei te laten komen, is er behalve aandacht voor de eventuele zwakke plekken in de creatieve cyclus ook aandacht nodig voor specifieke **thema's** die samenhangen met de periode van wederopbouw:

1. Het gedrag van mensen: in welke mate verandert de betrokkenheid bij verenigingen en vrijwilligersinitiatieven?
2. Samenwerking: hoe kan gevoelde solidariteit worden omgezet in gezamenlijke toekomstgerichte actie?
3. Werkgelegenheid en makersklimaat: hoe kunnen we kunstenaars en creatieven die vaak als zelfstandige in hun onderhoud voorzien weer op weg helpen?
4. Evenementen & festivals: op welke manier kunnen we de zaken weer veilig organiseren?
5. De rol van de gemeente: de wederopbouwperiode vraagt waarschijnlijk om een actieve overheid. Hoe kan hieraan inhoud worden gegeven?

3. Ons onderzoek

Om de gevolgen van Corona op de cultuursector in Woerden te bezien en de daaruit voortkomende behoeften te inventariseren, zijn we in gesprek gegaan met uiteenlopende partijen. We voerden individuele gesprekken met de vijf grote gesubsidieerde culturele organisaties (de zogeheten "C5": Het Klooster, Stadsmuseum, Bibliotheek Het Groene Hart, KUVVO en Cultureel Platform Woerden), met het RIE theater*, de historische vereniging SHHV en met Will Stoof (coördinator Woerden 650). Van de C5-instellingen bestudeerden we de jaarrekening 2020 en andere relevante stukken. Daarnaast organiseerden we een groepsbijeenkomst voor creatief ondernemers, amateurverenigingen, evenementenorganisatoren, etc. Voor deze digitale bijeenkomst werd een uitnodiging gestuurd aan een dwarsdoorsnede van culturele initiatiefnemers, organisaties en verenigingen.

* De exploitanten van het RIE theater zijn er mee [gestopt](#). Overigens niet vanwege Corona. De beëindiging is spijtig omdat het RIE theater in feite op zakelijke basis iets bood waar veel middelgrote gemeenten naarstig naar op zoek zijn: een muziekpodium dat de eigen broek kan ophouden en dat voor een aanbod zorgt dat anders niet - of alleen door een gesubsidieerd podium - geboden zou worden.

Deelnemers aan de groepsbijeenkomst waren:

- Yolanda Brouwers, dirigent van koren Bravoure, Rhythm & Friends en Vocalgroup Lsia
- André Honders, bestuurslid koor Bravoure
- Ton IJlstra, interim-voorzitter Stg. Kunst aan den Rijn en voorzitter initiatiefgroep Creatief Centrum Woerden
- Theo Aarsen, voorzitter Kunstkring Woerden
- Nico van der Steeg, voorzitter Harmonie de Vrienschap
- Harrie Banken, lid van fanfarecorps Excelsior
- André van Miltenburg, voorzitter toneelvereniging Harto
- Jessica Rateland, cultureel ondernemer, o.a. initiatiefnemer Pracht aan de Gracht
- Mirte Damen, cultureel ondernemer, o.a. initiatiefnemer Pracht aan de Gracht
- Ruud van der Hoeven, eigenaar RC Productions (muziek en markten)

3.1 Landelijk beeld cultuur en corona

Voor de VNG maakten wij in januari 2021 de publicatie '[Corona, cultuur en gemeenten](#)'. Hierin schetsen we onder meer hoe de cultuursector op diverse manieren door de coronacrisis wordt geraakt.

Culturele kaalslag

- Geen of weinig uitingen, ook als expressiemiddel en reflectie op ontwikkelingen.
- Verlies van vaardigheid, ambachtelijkheid, ook fysiek.
- Negatieve maatschappelijke effecten, zoals verlies van inclusie, cohesie, eenzaamheid.
- Onbenutte productie- en ontwikkelcapaciteit.
- Verlies van leden bij verenigingen. Daar waar al sprake was van transitie (denk aan de koorsector) raakt dit in een stroomversnelling.

Personele knelpunten

- Verlies van werkgelegenheid, met name voor zelfstandigen.
- Verlies van cultureel kapitaal.
- Verlies van deskundigheid.
- Verlies van vrijwilligerscapaciteit.

Financiële problemen

- Verlies van eigen inkomsten door terugvallende publieksinkomsten (entreegelden en horeca), daarnaast ook minder verhuur.
- Liquiditeitstekort op korte termijn, met faillissement als dreiging - in de praktijk oplosbaar via versnelde bevoorschotting, huuruitstel et cetera.
- Negatief exploitatieresultaat op jaarbasis – afhankelijk van reserves en externe noodsteun.
- Gebrek aan investeringsruimte voor voorfinanciering van nieuwe producties, maar ook voor onderhoud en andere reserveringen.

Het **algemene beeld** is dat de gesubsidieerde culturele organisaties de crisis goed doorstaan: subsidies zijn voortgezet en vaak zijn er – vooral door gemeenten - afspraken gemaakt over het opschorten of het verlagen van de huur.

De problemen doen zich vooral voor bij zelfstandige beroeps-beoefenaren en bij organisaties die in de regel niet en weinig afhankelijk zijn van overheidssteun: festivals, evenementen, muziekpodia: de niet-gesubsidieerde organisaties dus. In Woerden was het RIE-theater hiervan een voorbeeld: onder normale omstandigheden een culturele onderneming die zich zelfstandig kan redden: nu een organisatie zonder inkomsten.

3.2 Acute noden en urgente ontwikkelbehoeften

Om nauwkeurig en geobjectiveerd te inventariseren welke behoeften er zijn bij het culturele veld, maken we in onze inventarisatie een onderscheid tussen **acute noden** en **urgente ontwikkelbehoeften**.

Bij acute noden gaat het om:

- Overleven, d.w.z. het voortbestaan van de organisatie is in gevaar door de coronamaatregelen (acute liquiditeitsproblemen)
- Overbruggen, d.w.z. de organisatie moet tijdelijke extra kosten maken vanwege de coronamaatregelen

Bij urgente ontwikkelbehoeften gaat het om:

- Heropenen, d.w.z. de organisatie moet een voorinvestering doen - bijvoorbeeld op het gebied van faciliteiten, aanbod en programma- om voorbereid te zijn op het nieuwe normaal (ingeteerde reserves)
- Innovatie, d.w.z. uiteenlopende vraagstukken m.b.t. het doorontwikkelen of vernieuwen van de organisatie zelf dan wel het culturele aanbod, met het oog op een duurzame en stabiele organisatie in de toekomst.

De acute noden zijn beperkt omdat er veel landelijke en provinciale steunmaatregelen zijn. Veel gesubsidieerde culturele organisaties kunnen hierop een beroep doen

Zowel het rijk als de provincie ondersteunen de culturele sector. Het rijk heeft daarnaast ook nog generieke maatregelen waarop de cultuur soms een beroep kan doen. Hierna volgt een overzicht. Het is goed om te bedenken dat ondanks deze veelheid aan regelingen toch (nog) niet alle culturele organisaties zijn bereikt, deels omdat de regelingen (nog) niet door de gemeenten ten uitvoer zijn gelegd.

Steunmaatregelen

Generieke maatregelen Rijksoverheid	Essentie
Tegemoetkoming ondernemers getroffen sectoren COVID-19 (TOGS). De voortzetting heet TVL.	Een eenmalige tegemoetkoming
Tijdelijke overbruggingsregeling zelfstandig ondernemers (TOZO).	Voor zelfstandigen: max. € 1.500 netto per maand. Sinds 1 juni 2020 is er een partnerinkomenstoets
Tijdelijke <i>Noodmaatregel overbrugging voor behoud van werkgelegenheid</i> (NOW)	Hulp voor organisaties als ze geen personeel ontslaan. Bedoeld voor werkgevers die te maken hebben minstens 20% verwacht omzetverlies.
Specifieke maatregelen voor de cultuursector door de Rijksoverheid	
Eerste steunpakket van het Rijk voor de cultuursector: € 300 miljoen	Verdeeld in 5 'sporen'. Voor vitale onderdelen van de landelijke culturele infrastructuur ("top-cultuur"). Ingezet via de Rijkscultuurfondsen.
Rijkssteun 2020: 2 x € 60 miljoen voor gemeenten en € 8 miljoen voor provincies.	Voor lokale culturele instellingen, niet ander gedefinieerd.
Tweede steunpakket voor de culturele en creatieve sector: € 482 miljoen. Bestemd voor de 1 ^e helft van 2021	Voortzetting van het 1 ^e pakket
Derde steunpakket: € 40 mln.	Voor commerciële theater- en muziekproducenten.
Rijkssteun aan gemeenten 1e helft 2021: € 210 miljoen (150 mln. + 60 mln.)	Voor de lokale culturele infrastructuur.
Garantiefonds van € 300 miljoen voor evenementen.	Een fonds voor het risico van annulering of verlies.

Beschikbaar gesteld in de vorm van een decentralisatie-uitkering via de decembercirculaire Gemeentefonds. De minister van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap heeft per brief van 11 december 2020 alle colleges van Burgemeester en Wethouders opgeroepen om de extra middelen daadwerkelijk aan de lokale culturele infrastructuur te besteden.

Specifieke maatregelen provincie Utrecht	Essentie
Eerste tranche in het najaar van 2020: € 3,5 mln.	Vier regelingen: 1. Cofinanciering van rijkssubsidies voor instellingen met een landelijke uitstraling. 2. Opstartregeling i.v.m. de 1,5-metersamenleving 3. Overbruggingsregeling 4. Innovatiefonds
Tweede tranche vanaf voorjaar 2021: € 2,5 mln.	Drie ondersteuningsregelingen, gericht op: - Exploitatie - Doorstart - Innovatie

3.3 Acute noden C5-instellingen

Het voortbestaan van de **C5-instellingen** is door de coronacrisis niet direct in gevaar. De tijdelijke extra kosten die zij moesten maken door de maatregelen zijn opgevangen. Vier instellingen hebben steun ontvangen uit diverse steunmaatregelen, waaronder:

- de provinciale opstartregeling (het Stadsmuseum, de Bibliotheek)
  - De provinciale overbruggingsregeling (Het Klooster en het Stadsmuseum)
  - de Podiumstartregeling van Fonds voor de Podiumkunsten (Het Klooster)
  - de Compensatieregeling van het Mondriaanfonds (het Stadsmuseum)
  - Kickstart Cultuurfonds (Het Klooster)
  - Lichtpuntjes (Het Klooster en het Stadsmuseum).
- Daarnaast zijn eigen reserves ingezet om inkomstenderving te dekken. Dat geldt in het bijzonder voor KUVVO, waarbij het gaat om een bedrag van € 20.000,= voor schooljaar '20/'21.

Oude verdienmodellen blijven echter vooralsnog buiten zicht, mede door de lange plannings- en investeringshorizon van de sector. Daarbij is er sprake van een verschil tussen moment van aankoop en moment van afname door publiek en deelnemers. De bezoekerscapaciteit blijft beperkt en keert niet meteen terug op het oude niveau. Er moeten ook meerkosten worden gemaakt door aanpassing van producties en presentaties. Reeds gedane investeringen in producties en evenementen zijn weg en in veel gevallen is herhaling of herkansing onmogelijk.

3.4 Acute noden culturele veld in de breedte

De financiële situatie van de C5-instellingen is echter niet representatief voor het culturele veld in de volle breedte.

Kijkend naar de volledige keten zien we dat binnen de kunstenaarskring en bij de **creatieve makers en ondernemers en zzp'ers** (waaronder docenten) de nood hoog is, met het risico dat mensen zich terugtrekken uit de cultuursector om iets anders te gaan doen.

De **amateurverenigingen** hebben te maken met doorlopende lasten (doorbetaling professionele krachten, doorlopende gebouwgebonden kosten e.d.), inkomstenderving, alsook een licht ledenverlies, door vertrek van leden en het ontbreken van aanwas van nieuwe leden. In het najaar van 2020 was er tevens sprake van tijdelijke extra kosten als gevolg van het huren van grotere / beter geventileerde locaties. Zij teren in op hun reserves, met als gevolg een zwakke financiële positie om in het post-coronatijdperk weer op te starten. Bovendien voorzien de verenigingen extra kosten voor de tijdelijke huur van grotere repetitielocaties om veilig, op 1,5 meter afstand, te kunnen repeteren.

Veel individuen / zzp'ers hebben in 2020 een kleine steun in de rug gevonden bij de **Lichtpuntjes**-regeling van het CPW. In totaal zijn 41 lichtpuntjes van elk €1000,- toegekend, als bijdrage om coronatijd te overbruggen. Daarnaast is er sinds 2021 de **Cultuurprikkel**-regeling van het CPW. Dit functioneert als een 'snelloket'. De aanvrager krijgt binnen 7 dagen bericht. In deze onzekere en verrassende tijd van maatregelen, beperkingen en versoepelingen worden hiermee spontane initiatieven gestimuleerd en mogelijk gemaakt. Het gaat om een maximaal subsidiebedrag van €750,- per aanvraag en maximaal 3 aanvragen per aanvrager.

Voor de amateurverenigingen daarentegen is momenteel weinig coronasteun beschikbaar.

3.5 Urgente ontwikkelbehoeften C5-instellingen

Er is dan wel geen acute nood bij de C5-instellingen, d.w.z. de organisaties staan niet op omvallen, maar er zijn wel urgente vraagstukken m.b.t. het doorontwikkelen of vernieuwen van de organisatie zelf dan wel het culturele aanbod, met het oog op een duurzame en stabiele organisatie in de toekomst.

- **Het Klooster** wil inzetten op het hybride lesgeven. Dat vraagt om investeringen in technische faciliteiten. Daarnaast zou het Klooster het naastgelegen pand (de Dam) graag benutten. Hierover dienen afspraken te worden gemaakt met de huidige huurder en gebruikers. In het pand moet dan geïnvesteerd worden.
- Het **Stadsmuseum** wil zijn pand verduurzamen en geschikt maken voor het presenteren van een collectie binnen de museale normen (tevens randvoorwaarde voor de nieuwe vaste tentoonstelling over het Verhaal van Woerden, te openen in jubileumjaar 2022).
- **KUVO** wil een aanvullend cultuureducatieprogramma realiseren en daarmee ook de lokale partnersamenwerking verder uitbouwen. Uitvoeringsuren gaan naar lokale cultuurmakers. Deze tijdelijke extra inzet kan per 2023 geborgd worden binnen de nieuwe combinatiefuncties cultuur.
- **Bibliotheek Het Groene Hart** ambieert een stevige herpositionering en doorontwikkeling van de dienstverlening in het sociaal domein. Hier hebben begin 2018 ook regiogemeenten Woerden, Oudewater en Montfoort en Provincie Utrecht zich aan gecommitteerd, maar dit heeft vooralsnog niet geleid tot afspraken. In 2019 is dit neergelegd in het Strategisch Kompas. De speerpunten staan in de PowerPoint-presentatie Bibliotheek 2025. Het draait om programmering van activiteiten in de vestigingen, ook in de kleine kernen.
- Op het **CPW** wordt in toenemende mate een beroep gedaan. Het CPW neemt de gemeente werk uit handen wat betreft de verdeling van eenmalige projectsubsidies. In het kader van een eventuele cultuurmakelaarsfunctie en het opstarten van broedplaatsen-/atelierbeleid wordt ook gekeken naar CPW. Dat vereist een professionaliseringsslag van de stichting die nu wordt gerund door een vrijwilligersbestuur. Daarnaast wil CPW het beschikbare subsidiebudget vergroten door het aanboren van derde geldstromen, haar inhoudelijke ondersteuning aan het veld verdiepen en haar rol verbreden van facilitator naar ook initiator, aanjager en opdrachtgever.

3.6 Overige urgente behoeften

Meer vierkante meters voor cultuur

In het algemeen – los van Corona – is er een grote behoefte dan wel urgentie aan vierkante meters voor cultuur.

- Het Klooster heeft te weinig grote leslokalen en ventilatie is een issue. Veel verzoeken voor ruimte kunnen zij niet honoreren.
- Het Stadsmuseum heeft te weinig kantoorruimte en de wens om af en toe een pop-up museum te starten op locatie.
- De beschikbare ruimte van de Bibliotheek matcht niet met de beoogde herpositionering, gericht op meer maatschappelijke activiteiten.
- De Stichts-Hollandse Historische Vereniging (SHHV) pleit voor uitbreiding van het Stadsmuseum in verband met de historische collecties die Woerden rijk is (o.a. uit de Romeinse tijd)
- Het ontbreekt aan een creatieve broedplaats ten behoeve van het makersklimaat.

NB: Co-financiering door de provincie (zie [de provinciale doorstartregeling en ook de innovatieregeling](#)) is daarbij een serieuze optie die nader verkend kan worden.

Er zijn diverse locaties die interessant zijn met het oog op het realiseren van extra vierkante meters. Ze zijn interessant omdat ze leeg staan en bij hergebruik een goede impuls aan de omgeving zouden geven. ~~Denk aan:~~

Er zijn ook al initiatieven: zowel **CultHub** als **Creatief Centrum Woerden** ambiëren een creatieve hotspot / broedplaats, met presentatiemogelijkheden en werkruimtes, bijvoorbeeld in de oude Minkema.

Meer samenwerking

Een door de coronacrisis uitvergroete behoefte, is de wens tot meer samenwerking.

De aanstelling van een **cultuurmakelaar** die cultuurmakers en initiatieven verbindt en wegwijs maakt, zou een rol kunnen vervullen in het stimuleren van samenwerking, maar ook onderlinge kennisdeling en het optimaliseren van locatiegebruik (zie vorige dia).

De cultuurmakelaar kan een combinatiefunctionaris zijn die wordt onderbracht bij het CPW.

Let wel, dat vraagt om een professionaliseringslag van CPW, waaronder de transitie van een uitvoerend vrijwilligersbestuur naar een bestuur-op-afstand en een (part time betaalde) directeur-bestuurder.

3.7 Samenvattend: de behoeften in het culturele veld in Woerden (1/2)

Organisatie/initiatief	Acute noden dan wel urgente ontwikkelbehoefte(n)
Stadsmuseum	• Investeringsbudget t.b.v. verbeteren van het binnenklimaat, met name de klimatologische situatie op zolder. Dit kan mogelijk in combinatie met maatregelen ter verduurzaming van het pand (NB: het museum heeft hier ook zelf al budget voor gereserveerd). • Vernieuwen van de permanente tentoonstelling. • Extra vierkante meters ergens in de binnenstad voor een pop up-museum. En voor passende kantoorruimte.
Het Klooster	• Investeringsbudget t.b.v. technische faciliteiten hybride lesgeven • Investeringsbudget t.b.v. herinrichting extra ruimte
Bibliotheek Het Groene Hart	• Transformatiebudget voor doorontwikkeling (slag richting sociaal domein; sociaal werken in de diverse kernen). Zonder een sociale programmering bloeden de vestigingen Zegveld en Kamerik dood.
Cultureel Platform Woerden (CPW)	• Structurele verhoging budget t.b.v. een cultuurmakelaar • Extra uren voor professionaliseren van het bestuur van het platform, o.a. voor werven matchingsgelden bij fondsen en voor het goed vervullen van de werkgeverstaak richting een cultuurmakelaar. • Tot stand brengen van een culturele broedplaats in Woerden. • Leegstandsbeheer m.b.t. winkelpanden in het centrum. • Aanboren extra geldstroom (fondsen) via matching.
Stg. Kunstzinnige Vorming (KUVVO)	• Tijdelijke verhoging exploitatiebudget t.b.v. uitbreiding cultuureducatieprogramma en uitbouwen lokale partnersamenwerking

Samenvattend: de behoeften in het culturele veld in Woerden (2/2)

Organisatie/initiatief	Acute noden dan wel urgente ontwikkelbehoefte(n)
SHHV (historische vereniging)	• Stappen zetten op het vlak van digitalisering. • Een goede permanente expositie over de Romeinse Limes.
Woerden 650 jaar (Will Stoof cs)	• Matchingsgeld voor de sponsorwerving. Er is meer programmabudget nodig dan thans beschikbaar. Nu kunnen niet alle lokale initiatieven in het kader van 650 jaar Woerden worden gehonoreerd.
Initiatiefgroep Creatief Centrum Woerden	• Een creatieve hotspot / broedplaats met presentatiemogelijkheden en werkruimtes
CultHub	• Een creatieve hotspot / broedplaats met presentatiemogelijkheden en werkruimtes
Amateur- en verenigingsveld (koren, harmonie, fanfare, toneelvereniging, dansscholen, Kunstkring, R&C Productions, etc.)	• Zwakke financiële positie door ingeteerde reserves als gevolg van doorlopende kosten, tijdelijke extra kosten, inkomstendering en stagnerende ledenaantallen. • Vermoedelijk zullen er extra kosten moeten worden gemaakt om op aangepaste locaties weer met de activiteiten te kunnen starten.
Organisatoren van culturele evenementen en festivals	• Door grote onzekerheid over de toekomst gaat het organiseren van een evenement of festival gepaard met financiële risico's t.a.v. bijv. het huren van locaties en boeken van artiesten. • Vermoedelijk zullen er extra kosten moeten worden gemaakt om op aangepaste locaties weer met de activiteiten te kunnen starten.

3.8 De ontwikkelbehoeften in perspectief

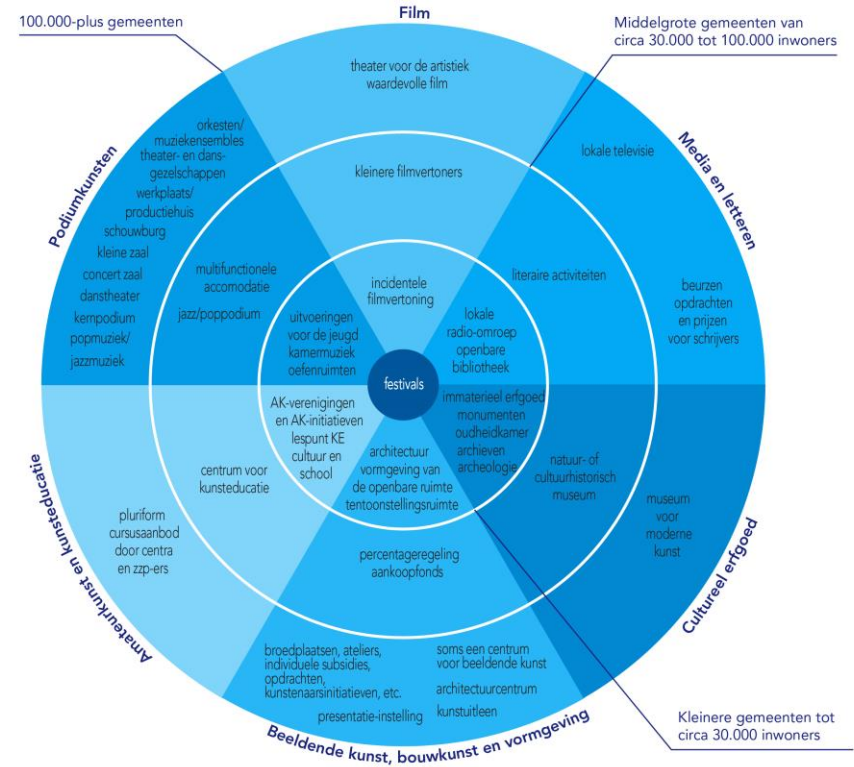
Om te beoordelen of de ontwikkelbehoeften van het culturele veld reëel zijn is het nuttig om de uitgaven voor cultuur in Woerden af te zetten tegen die van vergelijkbare gemeenten.

Woerden valt te typeren als een middelgrote gemeente die in ieder geval de basisvoorzieningen op het gebied van cultuur goed geregeld moet hebben.

Die basisvoorzieningen zijn gedefinieerd in het ringenmodel van de VNG (zie hiernaast).

Kijken we hiernaar dan valt op dat Woerden alle voorzieningen heeft die horen bij een kleine gemeente (< 30.000 inwoners), maar niet alle voorzieningen die passen bij een middelgrote stad. Op zich is dat niet erg (cultuurbeleid is autonoom beleid van gemeenten en er is geen verplichting om ergens aan te voldoen), maar het verklaart wel waarom er bij het culturele veld bepaalde ontwikkelbehoeften bestaan en dat deze noodzakelijk zijn voor duurzame continuïteit.

Op de volgende pagina valt te lezen dat ook cijfermatig de ontwikkelbehoeften begrijpelijk zijn.

Uitgaven voor cultuur van vergelijkbare gemeenten

Gemeente	Inwoner- tal	Netto uitgaven cultuur (taakvelden 5.3 t/m 5.6)	Jaar	Per inwoner
Gooise meren	57.337	€ 3.024.842	2019	€ 53
Krimpenerwaard	55.644	€ 2.595.000	2019	€ 47
Altena	54.766	€ 2.150.000	2019	€ 39
Hoogeveen	55.699	€ 2.751.000	2020	€ 49
Kampen	54.319	€ 7.686.000	2020	€ 141
Pijnacker-Nootdorp	53.634	€ 1.145.142	2019	€ 21
Woerden	52.299	€ 2.369.245	2020	€ 45
Heerenveen	50.493	€ 3.972.000	2020	€ 79
Houten	50.146	€ 2.953.482	2020	€ 59
Zutphen	47.934	€ 5.677.000	2020	€ 118
Soest	46.606	€ 3.377.000	2020	€ 72
Medemblik	45.101	€ 1.598.000	2020	€ 35

KUVO	€ 102.858
KUVO	€ 79.174
Het Klooster	€ 973.710
Stadsmuseum	€ 210.690
Cultuursubsidies CPW	€ 95.131
Bibliotheek	€ 907.682
Totaal	€ 2.369.245

3.9 Conclusies

- Er zijn(nog) niet direct acute noden bij de grote organisaties, wel bij het amateurveld.
- De knelpunten bij de amateurorganisaties hebben te maken met doorlopende vaste kosten, extra kosten, inkomstendering en stagnerende ledenaantallen. Het gaat om relatief kleine bedragen, maar desalniettemin voor deze organisaties een flinke klap.
- Met het oog op de toekomst zijn er bij de grote organisaties wel diverse urgente ontwikkelvraagstukken die noodzakelijk zijn voor de continuïteit.
- Dit heeft mede zijn oorzaak in het feit dat het reguliere cultuurbudget van Woerden relatief aan de krappe kant is.
- Er is een grote behoefte aan meer vierkante meters voor cultuur. Kansrijke plannen zijn in onze ogen is de ontwikkeling van een creatieve broedplaats / creatieve hotspot. Nader onderzoek is nodig.
- Een aantal plannen biedt ook een mooie kans om een extra impuls aan het stadscentrum te geven. Cultuur is een belangrijke drager voor de binnenstad. Door cultuur te versterken, versterk je de binnenstad. Bij een slinkend winkelbestand extra waardevol.
- Er is een behoefte aan meer samenwerking. De aanstelling van een cultuurmakelaar biedt in onze ogen kansen op het gebied van samenwerking, maar ook ten aanzien van kennisdeling en optimalisering locatiegebruik.
- Met het oog op duurzame continuïteit in de toekomst, is er daarom veel voor te zeggen om de gereserveerde coronamiddelen deels als investeringsbudget op te vatten ten behoeve van de urgente ontwikkelvraagstukken die er spelen.
- In de geest van het vastgestelde Manifest en de Ontwikkelthema's zouden er enkele nieuwe initiatieven mogelijk kunnen worden gemaakt.
- Co-financiering door de provincie (zie de provinciale doorstartregeling en ook de innovatieregeling) is daarbij een serieuze optie die nader verkend moet worden.
- Na de coronacrisis zal er behoefte bestaan aan terugblikken en (vooral) nieuwe plannen maken en ten uitvoer brengen.
- 2022 is bovendien het jaar dat Woerden 650 jaar stadsrechten viert; een uniek momentum om de cultuur (weer) tot bloei te laten komen.

4. Aanpak coronasteun: meersporenbeleid

Naar aanleiding van onze conclusies adviseren wij om een **meersporenbeleid** uit te zetten gericht op enerzijds het compenseren van opgelopen schade en het bieden van garantstellingen en anderzijds het doelgericht stimuleren van de duurzame continuïteit van de culturele infrastructuur van Woerden in de volle breedte.

We adviseren om met het oog op deze doelen **een drietal beleidssporen** te volgen, met diverse onderliggende steunmaatregelen:

1. **Instandhouding** – korte termijn ondersteuning om de kwetsbare culturele initiatieven en organisaties te behouden voor de toekomst.
2. **Innovatie** – ter ondersteuning van ontwikkelvraagstukken die verbetering en vernieuwing te stimuleren en duurzame continuïteit waarborgen.
3. **Interactie** – ter ondersteuning van ontwikkelvraagstukken die afstemming, samenwerking en uitwisselingen bevorderen.

Een deel van deze steunmaatregelen is urgent en heeft betrekking op de korte termijn. Andere steunmaatregelen vragen om iets langere aanlooptijd spelen op iets langere termijn (zie hierna).

Hiermee worden het diverse en kwalitatieve professionele cultuuraanbod en de uiteenlopende mogelijkheden voor amateurkunstbeoefening in Woerden niet alleen gewaarborgd voor de toekomst, maar zo wordt ook de crisisperiode benut om in te spelen op de urgente ontwikkelvraagstukken en de culturele sector als geheel door te ontwikkelen en naar een hoger niveau te tillen.

4.1 Geadviseerde steunmaatregelen korte en lange termijn

Steunmaatregelen m.b.t. instandhouding (korte termijn):

- A. Een **compensatie** voor spelers in het amateurveld voor gelede schade als gevolg van doorlopende vaste kosten (denk aan huur vaste locatie, doorbetaling dirigent) en tijdelijke meerkosten (bv voor het huren van een grotere locatie). Wij adviseren om de administratieve rompslomp zoveel mogelijk te beperken en te werken met een forfaitair bedrag van € 2.500 per vereniging, daar uit onze inventariserende gesprekken is gebleken dat dit bij de meeste verenigingen de orde van grootte van de coronaschade is. Een alternatief hiervoor kan zijn het werken met een vast percentage van de jaaromzet van de vereniging, bijvoorbeeld 50%.
- B. Een **garantieregeling** voor organisatoren van culturele evenementen en festival in het najaar van 2021, opdat het culturele leven in Woerden weer op gang komt en initiatiefnemers het weer aandurven om een event te organiseren.
- C. Ter overweging: extra budget voor **Woerden 650 jaar** (matching van te werven sponsorgelden).

Steunmaatregelen m.b.t. innovatie (korte termijn):

- D. Een **impulsbudget** voor de ontwikkelbehoeften van o.a. het Stadsmuseum, de Bibliotheek, Het Klooster en KUVVO en eventuele andere professionele aanbieders. Gezien de plannen die voorliggen adviseren wij een maximaal subsidiebedrag à € 20.000 per aanvraag.

Steunmaatregel m.b.t. innovatie (lange termijn):

- E. Het beter **toerusten van het CPW** om (a) een professionele werkgeverstaak te vervullen (zie o.a. hiernaast), (b) als netwerk- en kennisorganisatie te functioneren, (c) aan fondsenwerving te kunnen doen zodat het gemeentelijke budget aangevuld kan worden met private fondsbijdragen. Geschatte kosten ca. €20.000 per jaar.
- F. Investeren in **extra vierkante meters** voor cultuur en makersklimaat en vorm en inhoud geven aan concrete plannen met vertegenwoordigers uit het culturele veld.

Steunmaatregel m.b.t. interactie (lange termijn):

- G. Onderzoeken wat de opdracht, vorm en inhoud kan zijn van een **makelaarsfunctie** (combinatiefunctionaris) die cultuurmakers en initiatieven verbindt, kennis deelt en wegwijzer kan zijn.

4.2 Uitvoering en budgetverdeling korte termijn

Uitvoering

Met een beknopte **subsidieregeling** kan werk worden gemaakt van A, B en D.

In bijgaande bijlage hebben wij een concept-subsidieregeling (“Nadere regels coronasteun cultuur”) opgenomen waarin twee van de drie beleidssporen zijn verwerkt. De uitgangspunten voor deze subsidieregeling zijn de volgende:

- Gericht op twee beleidsdoelstellingen:
  1. Culturele organisaties en initiatieven, met inbegrip van culturele festivals, te behouden voor de toekomst.
  2. Verbetering en vernieuwing op korte termijn stimuleren, zodat na de coronacrisis culturele activiteiten mogelijk zijn op een beter of op een hoger of intensiever niveau dan voorheen.
- Mogelijkheid om zowel subsidies te verstrekken als garantstellingen af te geven.
- Het streven om administratieve rompslomp te beperken.

De andere onderdelen lenen zich er niet voor om met een subsidieregeling te benaderen. Wij adviseren daarom om hiervoor een bedrag af te zonderen van de regeling: dit investeringsbudget kan dan naar bevind van zaken door het college worden ingezet.

Budgetverdeling

De verdeling van de beschikbare coronabudget à € 572.000,- is aan het college. Op basis van onze inventarisatie doen wij het volgende verdelvoorstel:

Wij stellen voor om:

- 30% budget in te zetten voor korte termijn steunmaatregelen t.a.v. instandhouding (10%) en innovatie (17%) en Woerden 650 (3%);
- 70% van het budget in te zetten voor lange termijn steunmaatregelen wat betreft het versterken van CPW (9%), extra vierkante meters voor cultuur (48%) en een makelaarsfunctie (13%).

NB: Waarschijnlijk zullen in 2021 enkele C5-instellingen opnieuw gebruik kunnen maken van de provinciale overbruggingsregeling. Matching door de gemeente is een vereiste.

4.3 Perspectief: versterkende maatregelen lange termijn

De lange termijnplannen voor meer interactie en extra vierkante meters kunnen worden getoetst aan:

- (1) de ontwikkelthema's 2020-2023 en
- (2) het cultureel manifest.

Zie hiernaast =>

Per plan/project kan een toets worden uitgevoerd: in welke mate "scoort" het op de criteria die van belang worden geacht?

Daarnaast bevelen wij aan om rekening te houden met de thema's die als gevolg van de coronacrisis van belang zijn geworden, zoals het behoud van een functionerende creatieve cyclus (zie de genoemde thema's op pag. 4) en het in stand houden van een vitale binnenstad.

De pilot Vitale Binnenstad kan goed bij het streven naar meer culturele vierkante meters worden betrokken.

Toets aan de ontwikkelthema's:

1. Draagt het plan/het project direct bij aan een uitnodigende, inclusieve cultuur – met waardering voor verschillen?
2. Stelt het cultuur in staat om te fungeren als verbinder (tussen culturele initiatieven onderling of tussen cultuur en andere sectoren)?
3. Lokt het extra financiële middelen uit voor cultuur?

Toets aan het manifest:

4. Draagt het eraan bij dat onze basisvoorzieningen op orde zijn?
5. Draagt het bij aan een economisch florerende binnenstad?
6. Wordt de creativiteit in de gemeente erdoor bevorderd?
7. Draagt het bij aan het zichtbaar maken van cultuur(historische) waarden?
8. Draagt het bij aan het doorgeven van historische verhalen?

4.4 Samenvattend

	Beleidspoor		Steunmaatregel	Budget	%	In specifieke subsidieregeling?
Korte termijn	1: Instandhouding	A	Compensatie voor amateurveld en culturele verenigingen	€ 30.000	5%	Ja
		B	Garantstelling culturele evenementen en festivals	€ 30.000	5%	Ja
		C	Woerden 650	€ 15.000	3%	Nee, via de ASV
	2: Innovatie	D	Impulsbudget	€ 100.000	17%	Ja
Lange termijn	2: Innovatie	E	Versterken CPW (2 jaar)	€ 50.000	9%	Nee, via de ASV
		F	Extra vierkante meters voor cultuur	€ 272.000	48%	Nee
	3: Interactie	G	Makelaarsfunctie (2 jaar)	€ 75.000	13%	Nee
Totaal				€ 572.000	100%	

4.5 Risico's

De hiervoor geformuleerde aanpak is volgens ons overzichtelijk en kent geen risico's die niet beheerst kunnen worden.

Risico	Beheersmaatregel
Er melden zich meer spelers uit het culturele amateurveld voor compensatie dan voorzien	• Toezien op de voorwaarde dat er vaste kosten zijn geweest die doorliepen en/of gedeelde inkomsten. • Het resterende investeringsbudget ad 50% van het totaal (€ 287.000) kan fungeren als vangnet.
Er wordt een groter beroep op garantstellingen gedaan dan voorzien	• Het aantal culturele festivals in het najaar van 2021 in Woerden is beperkt. De kans dat de gemeente vaker dan 2x moet inspringen is klein. • Het resterende investeringsbudget ad 50% van het totaal (€ 287.000) kan fungeren als vangnet.
Precedentwerking wat betreft de toe te kennen impulsbudgetten.	• De aanvragers een concreet plan laten indienen waarover achteraf verantwoording moet worden afgelegd. De link met coronasteun blijven bewaken.
Kosten cultuurmakelaar en CPW lopen na twee jaar door	• Duidelijk evaluatie- en eindmoment inbouwen.
Toekomstige exploitatielasten als gevolg van investeringen	• Effecten meenemen in de gemeentelijke meerjarenbegroting
Als besloten wordt een object te huren dan kan dit een doorloop hebben	• Op voorhand contractueel beperken tot 2 of 3 jaar (pilot).

5. Benodigde vervolgstappen

1. Na besluitvorming door het college over de drieslag 'instandhouding-innovatie-interactie' kunnen de eerste steunmaatregelen direct worden geëffectueerd middels de publicatie en openstelling van de subsidieregeling. De overige onderdelen zullen wat meer tijd vergen.
2. De raad kan over een en ander met een raadsinformatiebrief worden geïnformeerd.
3. Het verdient aanbeveling om een overleg te starten met de provincie Utrecht om te bezien op welke wijze vanuit provinciale regelingen aan projecten kan worden bijgedragen: de provinciale regelingen lenen zich wellicht voor cofinanciering.

Verantwoording van coronasteun

Hoe moet de coronasteun achteraf worden verantwoord? Leidend hiervoor is wat de gemeente in haar eigen subsidieverordening heeft opgenomen over de verantwoording van subsidies. In dit geval gaat het om de rechtmatigheid van de bedragen die zijn besteed met de gemeentelijke coronasubsidie. In de algemene subsidieverordening van Woerden geldt dat bij subsidies onder € 10.000 de verlening meteen de vaststelling kan zijn. De compensatie aan de amateurverenigingen kan derhalve direct bij verlening worden vastgesteld. Daarnaast zijn er de subsidiecategorieën € 10.000 tot € 50.000 en boven € 50.000 met een toenemende zwaarte van verantwoording door de subsidieontvanger. Voor steun boven de grens van 10.000 zal gelden dat de subsidieontvanger uiterlijk op 1 mei in het jaar na afloop van het subsidietijdvak waarvoor de subsidie is verleend de volgende stukken moet indienen bij het college:

- een inhoudelijk verslag waaruit blijkt of het doel is gerealiseerd en de activiteiten zijn uitgevoerd (activiteitenverslag);
- een overzicht van de activiteiten en de hieraan verbonden uitgaven en inkomsten (financieel verslag).

Berenschot